

HIT, TANÍTÁS, IRODALOM. Rónay Lászlóval beszélget Bucsics Katalin

Sokadmagammal az egyetemen ismertem meg Rónay tanár urat. Az óráin megtapasztalt közvetlenség uralkodik a könyvben közölt minden megnyilvánulásában is. Amellett, hogy a beszélgetés olvasása során megismerjük gyermekkorának fontos állomásait, vágy ébred az emberben egy olyan világ után, melyet nem ismer: milyen lehetett a piaristáknál tanulni, milyen lehetett irodalmat irányító személyektől nyüzsgő környezetben nevelődni, milyen lehetett személyesen ismerni azokat, akiknek többségét mi már csak tankönyvekből ismerhetjük. Hiszen olyanokról olvashatunk történeteket, mint Rónay György, Sík Sándor, Sötér István, Thurzó Gábor, Pilinszky János, Nemes Nagy Ágnes, Ottlik Géza, Márai Sándor; közel nem említettem mindenkit. Olyan baráti társaság, irodalmi kör tagja Rónay László, mely hajlandó és bátor volt kockáztatni az irodalomért, mely még tudta definiálni, mi a feladata a magyar nyelvnek, volt célja a kiállításoknak, a folyóiratok megszerkesztése körüli vitáknak, az áldozatokkal járó munkák közreadásának. Ennek a korszaknak a hangulata és sosem látott emléképe villan fel bennünk Rónay László visszaemlékezését olvasva: „*Számomra például az Ezüstkor nem egyszerűen egy folyóirat, hanem olyan dolog, ami benne volt a gyerekkoromban. Álltunk apámmal a síklónál odalenn. Megjelent keresztapám, Thurzó Gábor, akivel kölcsönös imádat fűzött össze bennünket. Fölmentünk a Várba, ők fogták a kezemet kétoldalról és valamin vitakoztak... Azon vitakoztak, mi legyen az Ezüstkorbán. Aztán megálltunk egy ház előtt, Thurzó fűtlyentett és egy ablaknyílásban megjelent Sötér István teljes méltóságban. Vagy azt mondta: »azonnal lejöjök«, vagy azt: »gyertek föl«. Utóbbi rosszabb variáció volt, mert ilyenkor nekem kellett a kislányát ringatni a bölcsőben, hogy ne ordítson, ők pedig beszélgettek az Ezüstkorról! (20).*

Rónay László beszél a mai irodalom helyzetéről is — megnyugtató, hogy fejlődést lát benne, de az éles kritikát sem hallgatja el. Kétségkívül összehasonlíthatatlan azzal az irodalmi étellel, küldetéstudattal és milióvel, mely a 20. század elejét fémjelzte — a Nyugat nemzedékének irodalmával.

A Bucsics Katalin által vezetett társalgásban végigkövethetjük azokat a történeteket, melyek hatással voltak Rónay László mindenkori közvetkező lépésére: a budai ferencesek, majd a piaristák tanításait, elvárásait; a szülői hatásokat; a Vigiliánál, az Új Embernél, a Petőfi Irodalmi Múzeumnál eltöltött időszakot; a bicskei és a budapesti tanári éveket; az 1956-os eseményeket.

Olyan történeteket ismerünk meg e beszélgetés közreadása révén, melyeket sokadszori olvasás után sem ununk meg: történetet arról, milyen elvi kérdések mentén fordított Devecseri Gábor; hogyan tudták meggyőzni Ottlikot, hogy írjon a Nyugatról az emlékév alakalmából — s ezek mind a személyes érintettség hangján szólnak meg. És még megannyi érdekes, derűs vagy fájó megállapítást, véleményt oszt meg velünk ez a kis könyv, mely kaput nyit arra a ma is olvasásra és szeretetre érdemes irodalmi korszakra — mindenestül, mely Rónay László számára elválaszthatatlan összefüggött személyiségének fejlődésével. Közelebb kerülünk hozzá mint emberhez — a tanárhoz, a zenebaráthoz, a futballrajongóhoz —, szól a családjáról, az erős tartású, de már messziről kedvességet sugárzó feleségéről, az unokáiról, a hitről — tanításról — irodalomról.

A beszélgetés olvasása során tanárként hitet és erőt kaptam ahhoz, hogy ne vesztsem el a lelkesedésemet — életben, munkában, tennivalókban. Mindenki tanul s mindenki tanít. Tanárnak lenni azonban talán soha nem volt könnyű — hálás és hálátlan hivatás egyszerre, ezt a magam bőrén is tapasztalom. Rónay László hite, mely derűlátása, olykor ironikus világszemlélete, lényeglátása fejlődésre ösztönzi azt, aki ismeri akár személyesen, akár művein keresztül.

Végezetül mindazok nevében, akik tanárként ismerték meg, hadd vessek papírra még egy személyes gondolatot: köszönjük az érdeklődő, támogató őszinteséget, melyet ma már oly nehéz megtalálni az emberekben. (Kairosz, Budapest, 2010)

PÉNTEK VIKTÓRIA

KOLLARITS KRISZTIŃA: EGY BUJDOSÓ ÍRÓNÓ — TORMAY CÉCILE

„[K]ét egyéniség ütközött össze bennem. Az enyém, amelynek végzettségűen küzdenie és dolgoznia kell, és a másik, szegény, fáradt, emberkerülő, észrevétlen elosonni vágyó egyéniség, amely tudja, hogy jó a szürkeség, a felelőtlenség csendes, nyugalmas homálya” — írja Tormay Cécile a *Bujdosó* könyvben, amely megteremtette a Horthy-korszak mítoszáét, s amely annyi támadást vált ki mindmáig.

Előbbi éne, a munkálkodó, küzdő én kerekedett felül. A világháborút követően szakított korábbi nagyvilági életével, szecessziós-impreszionista prózáját meghaladva új, közérthetőbb irodalmi stílust választott. A magyarság ügyét nem csak íróként akarta szolgálni: társadalmi kapcsolatait felhasználva megalapította a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségét (MANSZ),